

Cynllun Cadernid COVID-19 ar gyfer y sector ôl-16

Canllawiau ar weithredu'n ddiogel o fis Medi 2020 ymlaen

Version 1.0

31 Gorffennaf 2020

Cynnwys

Cyflwyniad.....	3
Cynllunio i ddysgwyr ac i staff ddychwelyd yn ddiogel	4
Diogelu dysgwyr a staff agored i niwed.....	5
Mesurau diogelu.....	8
1. Lleihau'r cyswllt rhwng unigolion pan fo'n bosibl.....	9
2. Lleihau cyswllt gyda unigolion sydd yn sâl trwy sicrhau bod rheini sydd gyda symptomau COVID-19, neu bod rhywun yn ei haelwyd neu aelwyd estynedig gyda symptomau, ddim yn mynychu eu coleg neu canolfan dysgu.....	11
3. Golchi dwylo'n drylwyr yn amlach nag arfer.....	12
4. Sicrhau hylendid anadlol da drwy hyrwyddo'r dull 'ei ddal, ei daflu, ei ddifa'.	12
5. Glanhau'n amlach, gan gynnwys glanhau arwynebau sy'n cael eu cyffwrdd yn aml yn rheolaidd, gan ddefnyddio cynnyrch safonol fel glanedyddion a channydd.....	12
6. Pan fydd angen, gwisgo cyfarpar diogelu personol priodol.....	13
7. Ymgysylltu â'r Strategaeth Profi, Orlhain, Diogelu.....	14
8. Ymatal unrhyw achos drwy ddilyn cyngor y tîm diogelu iechyd lleol.....	15
Gweithdrefnau Darparwyr.....	16

Cyflwyniad

Mae'r canllawiau hyn yn rhoi'r manylion ar gyfer darparu'r dysgu o 1 Medi 2020 ymlaen yn y sectorau addysg bellach, dysgu seiliedig ar waith a dysgu oedolion. Mae'n rhan o'n [Cynllun Cadernid](#) COVID-19 cyffredinol ar gyfer dysgu ôl-16; rydym hefyd wedi cyhoeddi ein [fframwaith strategol "Adnewyddu"](#) ar gyfer dysgu ôl-16 o fis Medi ymlaen, sy'n cynnwys yr egwyddorion a'r disgwyliadau cyffredinol ar gyfer y sector.

Yn ystod cyfnod cyfyngiadau symud COVID-19, ymatebodd darparwyr ôl-16 yn gyflym gan symud y dysgu ar-lein a sicrhau bod y dysgwyr yn cael eu cefnogi a'u diogelu. O fis Mehefin 2020 ymlaen, roedd ailagor rhywfaint ar golegau a darparwyr hyfforddiant wedi golygu bod grwpiau blaenoriaeth o ddysgwyr wedi gallu dychwelyd i ddysgu wyneb yn wyneb; roedd hyn yn cynnwys dysgwyr yr oedd angen iddynt gwblhau asesiadau galwedigaethol, a dysgwyr agored i niwed.

O fis Medi 2020 ymlaen, mae gan bob dysgwr ôl-16 hawl i ddisgwyl rhaglen ddysgu o ansawdd uchel. I'r mwyafrif, bydd hyn yn golygu model "dysgu cyfunol" sy'n cyfuno elfennau o ddysgu wyneb yn wyneb a dysgu o bell; mae ein fframwaith strategol a'n canllawiau [dysgu cyfunol](#) yn rhoi mwy o wybodaeth am yr egwyddorion sylfaenol allweddol. Bydd y cydbwysedd rhwng y dysgu wyneb yn wyneb a'r dysgu o bell yn amrywio er mwyn diwallu anghenion amrywiol dysgwyr a'u cymwysterau, a bydd y darparwyr dysgu yn cael hyblygrwydd i benderfynu sut y caiff hyn ei reoli ym mhob achos.

Er bod modelau darparu o bell ac ar-lein yn gallu bod o fudd mawr o ran darparu profiadau dysgu cyfoethog, mae dysgu wyneb yn wyneb yn rhan hanfodol o brofiad y dysgwr. Mae'n helpu dysgwyr i ddatblygu sgiliau cymdeithasol a gweithio mewn tîm, yn rhoi strwythur a threfn iddynt, ac yn sicrhau bod pob unigolyn yn cael y gefnogaeth sydd ei hangen arno i symud ymlaen tuag at ei nodau dysgu. Bydd dysgwyr yn amrywio o ran eu gallu i weithio'n annibynnol ac i gynnal eu cymhelliant, felly i lawer, bydd y drefn arferol yn hanfodol er mwyn parhau i ymgysylltu.

Wrth gynllunio ar gyfer yr hydref a'r tu hwnt, rydym yn cydnabod y bydd yn rhaid i ddarparwyr dysgu gael cydbwysedd rhwng diwallu anghenion addysgol dysgwyr, a sicrhau iechyd a diogelwch dysgwyr a staff. Rydym yn disgwyl i ddarparwyr ddilyn y mesurau diogelu sydd yn y canllawiau hyn a blaenoriaethu camau a fydd yn helpu i leihau trosglwyddo COVID-19. I golegau ac i rai darparwyr dysgu eraill, mae hyn yn golygu defnyddio hierarchaeth o reolaethau a fydd yn wahanol ar gyfer gwahanol fathau o ddysgu a dysgwyr.

Mae rhai agweddau ar y canllawiau hyn yn ymwneud yn benodol â dysgu sy'n digwydd ar gampysau colegau, neu mewn canolfannau dysgu eraill (yn cynnwys Addysg Oedolion yn y gymuned, elfennau "i ffwrdd o'r swydd" rhaglenni prentisiaeth, a rhaglenni cyflogadwyedd sy'n cael eu darparu mewn canolfannau). Yn yr achosion hyn, mae gan ddarparwyr dysgu reolaeth dros yr amgylchedd dysgu ac maent yn gyfrifol am sicrhau ei fod yn ddiogel i ddysgwyr a staff. Yn achos dysgwyr cyflogedig, yn cynnwys prentisiaid, sy'n dysgu yn y gweithle, y cyflogwr sy'n gyfrifol am ddiogelwch yr amgylchedd dysgu; ond mae'n rhaid i'r darparwr dysgu fodloni ei hun ynghylch diogelwch ei staff sy'n darparu'r dysgu yn y gweithle. Lle mae darparwyr yn trefnu lleoliadau gwaith i ddysgwyr, mae'n rhaid iddynt cynnal archwiliadau i sicrhau diogelwch dysgwyr.

Cynllunio i ddysgwyr ac i staff ddychwelyd yn ddiogel

Rydym yn cydnabod bod angen cryn dipyn o waith i gynllunio ac i baratoi ar gyfer hyn, er mwyn sicrhau bod y risgiau'n cael eu lliniaru a bod anghenion y dysgwyr yn cael eu diwallu. I golegau ac i'r darparwyr eraill hynny sy'n gweithio ar sail blwyddyn academaidd, gall hyn olygu dychwelyd yn raddol gyda dyddiadau dechrau gwahanol ar gyfer grwpiau gwahanol o ddysgwyr. Rydym yn disgwyl i golegau ac i ddarparwyr fod wedi cysylltu â phob dysgwr ar ddechrau'r flwyddyn academaidd, gyda phob dysgwr AB amser llawn yn dechrau eu tymor newydd erbyn 14 Medi.

Mae'n rhaid i bob darparwr dysgu unigol sicrhau bod ganddo ei gynlluniau ei hun a'i ddychwelyd i ddysgu wyneb yn wyneb os ydyw'n ddiogel i'r dysgwr. Rhaid i ddarparwyr mynegi eu dull o rheoli risg a sut mae'n cydymffurfio â Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Cymru) 2020. Yn seiliedig ar asesiadau risg lefel pwnc, os nad ydyw'n ddiogel i ddysgwr unigol i ddychwelyd i ddysgu wyneb yn wyneb, mae'n rhaid i'r ddarparwr rhoi Cynllun yn ei le er mwyn iddynt gael mynediad at eu rhaglen ddysgu o bell. Nid ydym yn disgwyl i ddarparwr i ymgymryd asesiad risg ar gyfer pob dysgwr unigol (ag eithrio dysgwyr o Sgiliau Byw Annibynnol, fel yr amlinellir yn y canllawiau yma), ond I rhoi dysgwyr a staff y cyfle i adnabod risgiau eu hunain ac I drafod unrhyw pryderon gyda'i darparwr.

Rydym yn disgwyl i ddarparwyr:

- Gynnal a chyhoeddi asesiad risg llawn a gweithredu trefniadau i reoli risgiau iechyd a diogelwch, er mwyn sicrhau bod gweithleoedd yn COVID-ddiogel cyn gofyn i ddysgwyr a staff i ddychwelyd (gweler canllawiau isod ar gyfer asesiadau risg) a chyfeirio at canllawiau Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch;
- Ymgynghori â staff, undebau a rhanddeiliaid;
- Datblygu cynlluniau cyfathrebu ar gyfer staff, dysgwyr, rhieni/gofalwyr a chyflogwyr, yn cynnwys ffyrdd clir iddynt ofyn cwestiynau a mynegi pryderon;
- Yn achos dysgu ar gampws neu mewn canolfan, ystyried sut mae'r amgylcheddau dysgu a'r ardaloedd cymunedol yn cael eu paratoi i fodloni gofynion lleihau cyswllt ag amlinellir yn y canllawiau yma.
- Yn achos dysgu yn y gweithle, cynnal adolygiad iechyd a diogelwch o safle cyflogwr i asesu a yw'n ddiogel i aseswyr gynnal ymweliadau;
- Yn achos addysg oedolion, cynnal adolygiad iechyd a diogelwch o safleoedd cymdeithasol a ddefnyddir ar gyfer addysgu a dysgu.
- Ystyried sut y gellir awyru ardaloedd dysgu i sicrhau bod awyr iach yn cael ei gylchredeg lle y bo'n bosibl.
- Cyfathrebu ymddygiad disgwyliedig yn glir i ddysgwyr yn cynnwys gofynion cadw pellter cymdeithasol gofynion hylendid fel golchi dwylo'n rheolaidd a thrylwyr; beth i'w wneud os ydynt yn teimlo'n sâl; beth i'w wneud os oes ganddynt bryderon neu orbrwyder; a beth fyddai'n digwydd pe na fyddent yn cydymffurfio â gofynion;
- Yn achos rhaglenni sy'n gysylltiedig yn uniongyrchol â gweithle yn cynnwys prentisiaethau, cadarnhau gyda chyflogwyr pa drefniadau hylendid a chadw pellter cymdeithasol priodol sydd ar waith a'u bod yn cyd-fynd â Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Cymru) 2020;

- Ystyried sut y dylai gofynion cadw pellter cymdeithasol a hylendid gael eu hadlewyrchu mewn polisiau disgyblu a sicrhau bod dysgwyr yn ymwybodol o unrhyw ganlyniadau diffyg cydymffurfio â gofynion cadw pellter cymdeithasol;
- Ystyried teithio i ac o ganolfannau dysgu, gan gyfeirio at [ganllawiau teithio](#) a chanllawiau gorchuddion wyneb ar trafndiaeth cyhoeddus Llywodraeth Cymru;
- Penderfynu ar ofynion glanhau a diheintio a materion megis ailgysylltu cyflawniadau dwr cyn ac ar ôl ailagor, gan gyfeirio at [ganllawiau Llywodraeth y DU ar ddihalogi mewn lleoliadau nad ydynt yn rhai gofal iechyd a chanllawiau'r Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch ar risgiau llen filwyr](#);
- Ystyried gofynion darparu cyfarpar diogelu personol (PPE) i ddysgwyr/neu staff, yn unol gyda asesiadau risg y darparwr (cyfeiriwch at adran 6 isod).
- Ystyried yr amserlen, yn cynnwys oriau agor a seibiannau wedi'u gwasgaru, yn ogystal â seibiannau i ddysgwyr a staff ystod sesiynau o bell er mwyd osgoi blinder sgrin; a
- Cynllunio a pharatoi rhaglenni dysgu cyfunol, gan ddilyn yr egwyddorion allweddol ein [fframwaith adnewyddu](#) a [chanllawiau dysgu cyfunol](#).

Diogelu dysgwyr a staff agored i niwed

Dysgwyr a staff sy'n eithriadol o agored i niwed neu'n 'gwarchod'

Mae 'gwarchod' yn golygu diogelu'r bobl hynny sy'n eithriadol o agored i niwed cymhlethdodau COVID-19 oherwydd bod ganddynt gyflyrau iechyd penodol yn barod.

Mae Llywodraeth Cymru wedi [cyhoeddi](#) y bydd y cyfnod gwarchod yn dod i ben dros dro o 16 Awst ymlaen i bawb sydd ar y rhestr cleifion gwarchod (plant ac oedolion). Mae hyn yn golygu:

- Bydd dysgwyr a oedd yn gwarchod yn cael dychwelyd i golegau ac i ganolfannau hyfforddi (ond nodwch y pedwerydd pwynt bwled isod, ac hefyd y cyngor ychwanegol yn y paragraff sy'n dilyn ynglŷn â thrafod eu cyflwr iechyd, a'r risg o fynychu, gyda'u meddyg teulu neu ysbyty.
- Bydd dysgwyr cyflogedig a oedd yn gwarchod yn cael dychwelyd i'r gwaith cyn belled â bod y gweithle yn COVID-ddiogel, ond dylent barhau i weithio gartref os gallant;
- Bydd staff y darparwr dysgu a oedd yn gwarchod yn cael dychwelyd i'r gwaith cyn belled â bod y gweithle yn COVID-ddiogel, ond dylent barhau i weithio gartref os gallant. Dylai darparwyr ystyried sut gallant wneud addasiadau rhesymol i ddyletswyddau a threfniadau gwaith staff er mwyn darparu ar gyfer hyn. Os ydynt yn dychwelyd i'r gweithle mae'n rhaid bod mesurau diogelwch yn ei le fel yr amlinellir yn y canllaw hyn.
- Rhaid cymryd gofal ychwanegol i sicrhau bod dysgwyr a staff a oedd yn gwarchod, ac eraill o'u cwmpas, yn cadw at canllawiau llym pellter cymdeithasol tra'n mynychu eu coleg neu canolfan dysgu. Efallai y bydd darparwyr eisiau ystyried cynnal asesiadau risg unigol os bydd angen, a threfnu cyfarfod gyda'r unigolyn priodol i drafod unrhyw bryder sydd efallai ganddynt.

Os nad ydych yn siŵr a yw eu cyflwr iechyd yn golygu na ddylent fod yn mynychu eu gweithle neu eu darparwr dysgu, dylai staff, dysgwyr, rhieni a gofalmwyr dderbyn cyngor gan eu meddyg teulu neu ysbyty. Efallai y byddant yn dymuno trafod y risgiau o fynychu gyda'u meddyg a'u darparwr cyn gwneud penderfyniad.

Mae cyngor Prif Swyddog Meddygol Cymru yn dal yn berthnasol sef y dylai'r rheini sy'n gwarchod barhau i wneud hynny tan 16 Awst. Bydd y canllawiau hyn yn cael eu diweddarau pan fydd cyngor diwygiedig ar warchod ar gael.

Dysgwyr neu Staff sy'n wynebu 'risg uwch'

Mae unigolion sy'n wynebu 'risg uwch' mewn mwy o berygl o salwch difrifol yn sgil COVID-19. Mae'r categori hwn yn cynnwys pobl dros 70 oed, menywod beichiog a'r rheini sydd ag amrywiaeth o gyflyrau iechyd cronig.

Caiff dysgwyr a staff yn y categori hwn fynd i'w coleg neu eu canolfan, cyn belled â bod mesurau diogelu ar waith fel y nodir yn y canllawiau hyn. Rhaid cymryd gofal ychwanegol i sicrhau eu bod nhw, a'r rheini sydd o'u cwmpas, yn glynu'n gaeth wrth ganllawiau cadw pellter cymdeithasol wrth fynd i'w coleg neu eu canolfan ddysgu. Dylid cynnig staff sydd ddim yn gallu gweithio o gartref yr opsiwn o'r swyddogaethau mwyaf ddiogel yn y gweithle, i'w galluogi nhw i gadw pellter cymdeithasol. Efallai y bydd darparwyr eisiau ystyried cynnal asesiadau risg unigol os bydd angen, a threfnu cyfarfod gyda'r unigolyn priodol i drafod ei bryderon.

Os nad yw'n glir a yw eu cyflwr iechyd yn golygu y dylent fod yn mynychu eu darparwr ai peidio, dylai staff, rhieni a gofawyr ofyn am gyngor gan eu meddyg teulu neu eu meddyg ysbyty. Efallai y byddant eisiau trafod risgiau mynd i'r lleoliad â'u meddyg a'u darparwr cyn penderfynu.

Ni ddisgwylir i unrhyw aelod o staff sy'n wynebu 'risg uwch' ond sydd yn fynychu'r gweithle i gael ei osod gyda dysgwyr sydd methu cadw'n rhesymol at mesurau pellter cymdeithasol/corfforol.

Cynghorir menywod beichiog yn benodol i weithio gartref ar ôl 28 wythnos o gyfnod beichiogrydd.

Byw gyda rhywun sydd naill ai'n gwarchod neu sy'n wynebu risg uwch

Os yw dysgwr neu aelod o staff yn byw gyda rhywun sy'n wynebu risg uwch neu'n "gwarchod", dylent cadw'n gaeth at y mesurau cadw pellter cymdeithasolpan maent yn mynychu eu coleg neu canolfan dysgu, a dylai'r y dysgwr gallu deall a dilyn y cyfarwyddiadau hynny. Efallai na fydd hyn yn bosibl i ddysgwyr sy'n methu dilyn y cyfarwyddiadau ar gadw pellter cymdeithasoll. Yn yr achosion hynny, nid ydym yn disgwyl i'r dysgwyr hynny fod yn bresennol a dylid eu cefnogi i ddysgu gartref. Fodd bynnag, dylid ystyried hyn yng ngoleuni'r cyngor diweddaraf ynghylch gwarchod.

Dysgwyr a staff sy'n poeni am ddychwelyd i ddysgu wyneb yn wyneb

Dylid disgwyl i'r holl ddysgwyr a staff eraill fod yn bresennol yn unol â pholisi presenoldeb eu darparwr ac amodau cyflogaeth y staff. Byddem yn disgwyl i ddysgwyr gael gwybod beth yw gofynion eu cwrs wrth gofrestru, gan gynnwys disgwyliadau o ran presenoldeb mewn coleg neu ganolfannau, ac wrth gofrestru eu bod yn ymrwymo i fod yn bresennol oni bai eu bod yn sâl.

Dylai darparwyr fod yn ymwybodol o bryderon posibl dysgwyr a staff, a allai fod yn amharod neu'n bryderus ynghylch dychwelyd, a rhoi'r cyfathrebiadau a chefnogaeth briodol ar waith i fynd i'r afael â hyn. Gall hyn gynnwys rheini sydd wedi bod yn gwarchod eu hunain yn

flaenorol ond sydd wedi cael gwybod nad yw hyn yn angenrheidiol mwyach, y rheini sy'n byw mewn aelwydydd lle mae rhywun sy'n wynebu risg uwch, neu'r rheini sy'n pryderu am y risg gymharol uwch o'r coronafeirws (COVID-19), gan gynnwys y rheini o gefndiroedd pobl dduon ac Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig neu sydd â chyflyrau penodol fel gordewdra a diabetes.

Os yw dysgwyr neu staff sydd â ffactorau risg sylweddol (neu rhieni neu gofalmwyr dysgwr) yn poeni, rydym yn argymhell bod y darparwr yn trafod eu pryderon ac yn rhoi sicrwydd ynghylch y mesurau y maent yn eu rhoi ar waith i leihau'r risg o fynychu. Efallai bydd yn posib i ddarparwyr rhoi trefniadau yn eu lle ar gyfer dysgu o bell ar gyfer rhai rhaglenni.

Dysgwyr sydd ag anghenion dysgu ychwanegol

Ein nod yw sicrhau nad yw dysgwyr ag anawsterau a/neu anabledau dysgu dan anfantais o'u cymharu â'u cyfoedion.

Bydd dysgwyr sydd ag anghenion dysgu ychwanegol yn elwa o ddysgu a chefnogaeth wyneb yn wyneb, a dylai hyn fod yn rhan o'u rhaglen ddysgu oni bai fod asesiadau risg yn dynodi nad yw'n ddiogel i ddysgwyr unigol ddychwelyd ar yr adeg hon. Pan na fydd dysgwyr sydd ag anghenion dysgu ychwanegol, gan gynnwys y rheini ar raglenni Sgiliau Byw'n Annibynnol mewn AB, yn gallu elwa o ddull dysgu cyfunol, dylai darparwyr gynllunio i ddarparu rhaglen lawn o addysgu wyneb yn wyneb. Rhaid i ddarparwyr wneud addasiadau rhesymol i ddiwallu anghenion dysgwyr yn unol â'u cyfrifoldebau statudol o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

Wrth gynllunio i ddysgwyr ddychwelyd yn ddiogel, mae angen i ddarparwyr ystyried y gallai dysgwyr sydd ag anghenion dysgu ychwanegol ei chael hi'n anodd ymdopi â'r canlynol:

- Dychwelyd i ddysgu wyneb yn wyneb ar ôl cyfnod hir i ffwrdd. Dylai darparwyr weithio gyda dysgwyr a'u teuluoedd i roi trefniadau addas ar waith i'w paratoi ar gyfer y trawsnewid, a allai gynnwys dychwelyd yn raddol dros wythnosau cyntaf y tymor, ymweliadau â'r coleg, a straeon cymdeithasol
- Newidiadau i'w hamgylchedd neu eu harferion dysgu, lle mae'r darparwr wedi gwneud addasiadau (er enghraifft, drwy addasu ystafelloedd dosbarth neu ddefnyddio llai o gelfi neu gyfarpar)
- Cadw pellter cymdeithasol. Pan fo'n bosibl, dylid cefnogi ac annog dysgwyr i gadw pellter a pheidio â chyffwrdd staff a dysgwyr eraill. Efallai na fydd hyn yn bosibl i rai dysgwyr sydd ag anghenion cymhleth neu bob amser. Dylai colegau sicrhau bod dysgwyr ar y rhaglen Sgiliau Byw'n Annibynnol yn cael eu cadw yn eu grwpiau cyswllt ac osgoi cymysgu â charfannau eraill. Dylai staff sy'n darparu cymorth agos neu gyswllt i ddysgwyr gynnal asesiadau risg a chael cyfarpar diogelu personol os yw'r asesiad risg yn dangos bod eu hangen (cyfeiriwch at adran 6 isod). Dylai darparwyr ddarparu canllawiau a gwybodaeth fel posteri mewn fformatau hygyrch "hawdd eu darllen" a fformatau gweledol, a darparu'r rhain i ddysgwyr ac i rieni cyn iddyn nhw ddychwelyd er mwyn iddyn nhw wybod beth i'w ddisgwyl.
- Dilyn gofynion hylendid a'r protocol "ei ddal, ei daflu, ei ddifa". Dylai darparwyr ystyried pa mor aml y dylai'r dysgwyr olchi eu dwylo, ac ymgorffori amser ar gyfer hyn mewn amserlenni, gyda goruchwyliaeth os bydd angen. Bydd dilyn trefniadau hylendid yn amlach ac yn fwy trylwyr yn helpu i liniaru'r risgiau o gyswllt rhwng y dysgwyr. Efallai y bydd angen gofal personol ar rai dysgwyr hefyd fel help i fynd i'r lle chwech; yn yr achosion hyn, dylid defnyddio cyfarpar diogelu personol fel y nodir mewn rhan arall o'r canllawiau hyn.

- Rhoi gwybod am eu symptomau os ydynt yn teimlo'n sâl.

Caiff arbenigwyr, therapyddion, clinigwyr a staff cymorth eraill ar gyfer dysgwyr sydd ag anghenion dysgu ychwanegol ymweld a darparu ymyriadau yn yr un modd ag arfer. Dylai'r ymwelwyr hyn gael canllawiau clir ar ofynion diogelwch y safle gan gynnwys cadw pellter cymdeithasol a hylendid.

Sgiliau Byw'n Annibynnol

Rydym yn disgwyl i ddysgwyr sy'n astudio rhaglenni Sgiliau Byw'n Annibynnol mewn colegau ddychwelyd at raglen lawn o ddysgu wyneb yn wyneb o fis Medi ymlaen. Y rheswm am hyn yw nad yw'r garfan hon yn gallu dysgu o bell heb gefnogaeth sylweddol gan deulu neu ofalwr, ac mae angen y strwythur a'r gefnogaeth y mae amgylchedd y coleg yn eu darparu er mwyn iddynt ffynnu a datblygu.

Rydym yn cydnabod bod hyn yn creu heriau ymarferol i golegau, o gofio bod gan rai dysgwyr Sgiliau Byw'n Annibynnol gyflyrau iechyd isorweddol ac efallai na fydd hi'n bosibl i'r grŵp hwn gadw pellter cymdeithasol yn llwyr. Efallai y bydd dysgwyr yn ei chael hi'n anodd deall a chydymffurfio â'r gofynion cadw pellter, ac efallai y bydd angen gofal personol ar rai fel cymorth i fynd i'r lle chwech. Rydym yn disgwyl i golegau wneud yr hyn y gallant ei wneud i liniaru ac i reoli'r risgiau, yn unol â'r canllawiau hyn. Gall hyn gynnwys cynyddu nifer yr ystafelloedd sydd ar gael ar gyfer Sgiliau Byw'n Annibynnol, ac addasu strwythur rhaglenni dysgu er mwyn helpu i sicrhau diogelwch y dysgwyr (er enghraifft, drwy drefnu'r gweithgareddau sy'n golygu mwy o gyswllt corfforol yn nes ymlaen yn amserlen y rhaglen).

Mesurau diogelu

Rhaid i ddarparwyr dysgu barhau i ddilyn y system o reolaethau a nodir isod.

Atal:

1. Lleihau'r cyswllt rhwng unigolion pan fo'n bosibl.
2. Lleihau'r cyswllt gydag unigolion sy'n sâl drwy sicrhau bod y rheini sydd â symptomau COVID-19, neu rhywun yn eu haelwyd neu aelwyd estynedig sydd â'r symptomau, ddim yn dod i'w coleg neu eu canolfan hyfforddi.
3. Golchi dwylo'n drylwyr, yn amlach nag arfer.
4. Sicrhau hylendid anadlol da drwy hyrwyddo'r dull 'ei ddal, ei daflu, ei ddifa'.
5. Parhau i lanhau'n well, gan gynnwys glanhau arwynebau sy'n cael eu cyffwrdd yn aml yn rheolaidd, gan ddefnyddio cynnyrch safonol fel glanedyddion a channydd.
6. Pan fydd angen, gwisgo cyfarpar diogelu personol priodol.

Ymateb i unrhyw haint:

7. Cydymffurfio â' [Strategaeth Profi, Orlhain, Diogelu](#) Llywodraeth Cymru a'r GIG ac o dan rheolau GDPR bydd angen hysbysu staff a rhieni, gofalwyr a gwarcheidwaid o ymrwymadau'r darparwyr dysgu o dan y strategaeth Profi, Orlhain, Diogelu.
8. Rheolwch unrhyw achosion drwy ddilyn cyngor y tîm diogelu iechyd lleol.

1. Lleihau'r cyswllt rhwng unigolion pan fo'n bosibl.

Rydym yn gwybod bod cael llai o gyswllt a chymysgu rhwng pobl yn lleihau'r cyfleoedd i drosglwyddo COVID-19. Mae amrywiaeth y sector ôl-16, o ran yr amgylcheddau dysgu, y ddarpariaeth a'r dysgwyr dan sylw, yn golygu bod angen mabwysiadu dull pwrpasol sy'n seiliedig ar risg er mwyn ailgyflwyno addysgu wyneb yn wyneb; dyna pam mae ein canllawiau'n wahanol i'r canllawiau gweithredol ar gyfer y sector ysgolion, ond rydym wedi'u cysoni cymaint ag y bo modd i grwpiau tebyg o ddysgwyr. Un o nodau allweddol y canllawiau hyn yw sicrhau bod eglurder ynghylch sut gall darparwyr ailddechrau addysgu gwahanol grwpiau o ddysgwyr wyneb yn wyneb.

Rydym wedi gweithio gydag lechyd Cyhoeddus Cymru i amlinellu'r gofynion ar gyfer gwahanol fathau o ddysgu a grwpiau o ddysgwyr, fel y nodir isod. Mae'r rhain yn adlewyrchu'r ffaith bod cyfraddau trosglwyddo COVID-19 yn uwch ymysg oedolion na phlant; yr angen i sicrhau cydraddoldeb rhwng mathau tebyg o ddysgu mewn gwahanol leoliadau; pa mor ymarferol yw cyfyngu ar gyswllt rhwng unigolion; a risgiau cymharol dysgwyr a staff sy'n symud rhwng gwahanol leoliadau. Yr egwyddor gyffredinol i'w defnyddio gyda phob grŵp yw lleihau faint o gyswllt a geir rhwng unigolion.

Y tu allan i'r ystafelloedd dosbarth a'r amgylcheddau addysgu eraill, dylai colegau a darparwyr eraill osgoi cael llawer o bobl yn ymgynnull gyda'i gilydd a rhaid iddynt gadw at mesurau ofynnol pellter cymdeithasol o ddau fetr. Mae hyn yn berthnasol i ardaloedd cyffredin fel ffreuturau, neuaddau chwaraeon a derbynfeydd. Dylai'r staff hefyd gadw pellter cymdeithasol wrth ryngweithio â'i gilydd, gan gynnwys mewn cyfarfodydd staff ac mewn amgylcheddau nad ydynt yn rhai addysgu. Os nad yw hyn yn bosibl, yna dylid rhoi mesurau sy'n lliniaru yn eu lle megis sgriniau, aildrefnu ardaloedd gwaith, gwasgaru amseroedd dechrau a gorffen a/neu cyfarpar diogelu personol safon y diwydiant. Y rheswm am hyn yw y gallai trosglwyddo'r haint rhwng y staff arwain at drosglwyddo ar raddfa eang drwy'r sefydliad, gan roi cydweithwyr mewn perygl.

Er [nad oes yn rhaid](#) gwisgo gorchudd wyneb, mae'n bosibl y bydd dysgwyr a staff yn dewis gwisgo gorchudd wyneb i helpu i leihau'r risg iddyn nhw eu hunain ac i eraill.

(a) Dysgwyr amser llawn mewn colegau AB

Dylid neilltuo'r garfan hon o ddysgwyr i grwpiau cyswllt, gan gynnwys y rheini sy'n astudio rhaglenni Safon Uwch, galwedigaethol a Mynediad. Dyma sy'n cael ei wneud mewn ysgolion a dylai helpu colegau i sicrhau bod pobl ifanc mewn colegau yn cael profiad yr un fath â'r rheini mewn ysgolion.

Oherwydd bydd y dysgwyr yn astudio nifer o bynciau gwahanol, mae'n debygol y bydd y clystyrau mewn nifer o golegau yn fawr – o bosibl maint y garfan gyfan sy'n astudio safon UG a safon U2 ar gampws. Serch hynny, bydd cyfyngu ar y cyswllt i garfannau Safon Uwch a lleihau'r cyswllt â dysgwyr a staff eraill yn helpu i leihau'r risg o drosglwyddo COVID-19.

Ar gyfer rhaglenni galwedigaethol, rhaid i golegau gydymffurfio ag unrhyw [ganllawiau gweithle](#) priodol ar gyfer y diwydiant dan sylw i sicrhau bod eu gweithleoedd yn COVID-ddiogel wrth gynllunio a rheoli'r ddarpariaeth. Yn benodol, ar gyfer diwydiannau "cyswllt agos" fel trin gwallt neu ofal, lle mae'n rhaid i'r dysgwyr gael cyswllt corfforol â chleientiaid neu gyda'i gilydd er mwyn dysgu sgiliau a chynnal asesiadau, rhaid gwisgo cyfarpar diogelu personol safonol y diwydiant. Rhaid hyfforddi'r dysgwyr ar ddefnyddio cyfarpar diogelu personol yn ddiogel.

Cadw pellter cymdeithasol yw'r ffordd fwyaf effeithiol o hyd o leihau'r posibilrwydd o drosglwyddo, ac felly hyd yn oed mewn grwpiau cyswllt, os oes modd cadw pellter o ddau fetr drwy addasu'r ystafell ddisbarth, dylid gwneud hynny. Rydym yn cydnabod y gallai cyfyngiadau ystad y coleg olygu nad yw hyn yn llwyr bosibl.

Nid oes angen i golegau ddefnyddio dulliau gwahanol ar gyfer y grwpiau 16-19 oed a'r rheini dros 19 oed. Fodd bynnag, efallai y bydd ar ddysgwyr hŷn sy'n ymuno â grwpiau sy'n cynnwys pobl ifanc 16-19 oed gan fwyaf, fel Safon Uwch, eisiau cadw pellter cymdeithasol a defnyddio gorchuddion wyneb er mwyn helpu i ddiogelu eu hunain rhag dal yr haint, a dylid eu cefnogi i wneud hyn.

Os bydd rhywun mewn grŵp cyswllt yn dal haint COVID-19 ac nad yw'r grŵp wedi bod yn cadw pellter cymdeithasol drwy'r amser, caiff pob aelod o'r grŵp eu diffinio fel "cysylltiadau" at ddibenion y strategaeth Profi, Olrhain, Diogelu ac olrhain cyswllt, a bydd gofyn iddynt hunanynysu.

(b) Dysgwyr rhan amser a dysgwyr cyflogedig ar raglenni sy'n gysylltiedig â'r coleg neu'r ganolfan, gan gynnwys prentisiaid

Bydd gan ddysgwyr yn y categori hwn ystod ehangach o gysylltiadau â chydweithwyr a chwsmeriaid, sydd y tu hwnt i reolaeth y darparwyr. Mae hyn yn golygu nad yw model y grŵp cyswllt yn ddigon i reoli'r risg o drosglwyddo'r haint.

Rhaid i ddarparwyr gynnal asesiadau risg ar lefel pwnc a gosod gofynion diogelwch priodol fel cyfarpar diogelu personol, gan gydnabod y risgiau uwch sy'n gysylltiedig â chyflwyno pynciau "cyswllt agos". Dylid parhau i gadw pellter cymdeithasol fel prif fesur rheoli pan fydd hynny'n bosibl. Mae dysgwyr sy'n rhyngweithio â chleientiaid neu mewn ffordd "ymarferol" gyda'i gilydd i ymarfer technegau, a dysgwyr sy'n treulio amser ar safleoedd cyflogwyr, yn wynebu mwy o berygl o ddal a drosglwyddo COVID-19 a dylid adlewyrchu hyn mewn asesiadau risg a chmau gweithredu dilynol.

Rhaid i golegau gydymffurfio ag unrhyw [ganllawiau gweithle](#) priodol ar gyfer y diwydiant dan sylw wrth gynllunio a rheoli'r ddarpariaeth.

Caiff aseswyr ymweld â phrentisiaid yn y gweithle, yn amodol ar y gofynion asesu risg a nodir yn y canllawiau hyn. Rhaid i aseswyr gadw pellter o ddau fetr oddi wrth bobl eraill yn ystod ymweliadau.

(c) Oedolion sy'n dysgu mewn lleoliadau yn y gymuned

Rhaid i oedolion sy'n dysgu gadw pellter cymdeithasol o ddau fetr. Pan na fydd hynny'n bosibl oherwydd prinder lle neu gyfyngiadau eraill, ni ddylid ailddechrau dysgu wyneb yn wyneb ar hyn o bryd.

(d) Dysgwyr ar raglenni Sgiliau Byw'n Annibynnol

Mae'n debyg y bydd dysgwyr yn y grŵp hwn yn rhyngweithio â llawer iawn o staff addysgu a staff cymorth, ac mae natur y garfan hon a'u dysgu yn golygu nad yw'n debyg y bydd modd cadw pellter. Dylai colegau sefydlu grwpiau cyswllt ar gyfer dysgwyr Sgiliau Byw'n Annibynnol ac ni ddylent gymysgu â dysgwyr o garfanau eraill ar hyn o bryd. Dylai colegau ystyried cynnal asesiadau risg unigol ar gyfer dysgwyr i ganfod eu hanghenion a'u risgiau iechyd a diogelwch penodol, a dylid cysylltu â rhieni a gofalwyr i'w helpu i benderfynu a ddylai dysgwyr sydd ag anghenion iechyd cymhleth ddychwelyd i'r coleg ar hyn o bryd.

(e) Hyfforddeiaethau

Ar gyfer dysgwyr hyfforddeiaeth sy'n gyfan gwbl mewn canolfannau, gall darparwyr ddefnyddio model grŵp cyswllt fel y nodir yn (a) uchod.

Os tarfwyd ar lleoliadau gwaith hyfforddeiaeth o ganlyniad i COVID-19 maent yn gallu , ynghyd â lleoliadau newydd, ailddechrau o 1 Awst ymlaen, yn amodol ar gynnal

asesiadau risg ac iechyd a diogelwch cyfredol. Rhaid i'r darparwr fod yn sicr bod y gweithle'n ddiogel a bod y cyflogwr yn cydymffurfio â rheoliadau a chanllawiau. Dylid ystyried polisi arferion gweithio diogel y cyflogwr fel rhan o'r archwiliadau iechyd a diogelwch. Dylai'r darparwr wneud yn siŵr bod y dysgwr yn deall yr arferion gweithio diogel o ran cadw pellter cymdeithasol a hylendid, a'i fod yn gwybod i roi gwybod i'r darparwr os oes ganddo unrhyw bryderon am ddiogelwch yn y gweithle.

Mewn unrhyw amgylchiadau, ni ddylai dysgwr na chyflogwr deimlo dan unrhyw bwysau i ddechrau lleoliad gwaith os oes ganddo bryderon ynghylch iechyd, diogelwch neu les. Fel rhan o'r broses o adolygu cynnydd yn rheolaidd y bydd y darparwr yn ei chynnal gyda phob dysgwr, dylai'r darparwr gadarnhau bod y dysgwr yn deall yr arferion gweithio diogel, a phan fo'n bosibl dylai darparwr y lleoliad gwaith fod yn rhan o'r adolygiad.

Dylai hyfforddeion y mae eu rhaglen yn cyfuno amser yn y ganolfan a darpariaeth seiliedig ar waith, gadw pellter cymdeithasol o ddau fetr yn eu canolfan ac yn eu gweithle. Pan nad yw hyn yn bosibl, rhaid i ddarparwyr gynnal asesiad risg rhoi mesurau sy'n lliniaru yn eu lle yn unol â hynny. Ni ddylid trefnu lleoliadau gwaith lle na all y darparwr fodloni'r gofynion hyn.

Ar gyfer pob grŵp o ddysgwyr, gellir darparu gweithgareddau cyfoethogi ac allgyrsiol pan fydd hynny'n bosibl gan ddilyn y canllawiau ar leihau cyswllt. Ar gyfer gweithgareddau fel academiâu chwaraeon, dylid darllen a dilyn canllawiau'r corff llywodraethu perthnasol a chanllawiau Chwaraeon Cymru.

2. Lleihau cyswllt gyda unigolion sydd yn sâl trwy sicrhau bod rheini sydd gyda symptomau COVID-19, neu bod rhywun yn ei haelwyd neu aelwyd estynedig gyda symptomau, ddim yn mynychu eu coleg neu canolfan dysgu.

Beth bynnag fo'r amgylchiadau, ni ddylai dysgwyr na staff ddod i'r coleg, canolfan hyfforddi neu gweithle os ydynt:

- yn teimlo'n anhwylyd, os oes ganddynt unrhyw un o'r symptomau COVID-19 (peswch cyson newydd, tymheredd uchel neu fethu neu newid i'w synnwyr arogli neu flasau – ac os felly, dylid gwneud yn ymwybodol o'r angen i ynysu ar unwaith ac i bwcio prawf COVID-19) neu os ydynt wedi cael canlyniad positif am COVID-19
- yn byw gyda rhywun sydd â symptomau COVID-19 neu sydd wedi cael canlyniad positif am COVID-19 (os felly dylid gwneud yn ymwybodol o'r angen i ynysu ar unwaith) Wedi derbyn gofyniad gan y tîm Profi, Orlhain, Diogelu.i ynysu.

Dylai darparwyr cael polisi a gweithdrefnau uwchgyfeirio clir ar waith os bydd dysgwyr neu staff yn dechrau dangos symptomau o COVID-19 pan fyddant yn y coleg neu canolfan. Mae angen i'r staff, y dysgwyr (pan fyddant yn gallu) a'r rhieni/gofalwyr ddeall y rhain yn llawn.

Os bydd dysgwyr neu staff sydd â symptomau wedi cyffwrdd ag unrhyw arwynebau, dylid glanhau'r arwynebau hynny'n ofalus ac yn drylwyr.

Dylai unrhyw un sydd â symptomau COVID-19 aros gartref a dechrau [hunanyngysu](#) wrth drefnu i gael prawf. Os bydd yr unigolyn yn cael canlyniad negatif, ni fydd angen cwblhau'r cyfnod llawn o hunanyngysu. Mae'n rhaid i unrhyw un sy'n byw gyda rhywun sydd â symptomau COVID-19, neu sydd mewn trefniant aelwyd estynedig gyda rhywun sydd â

symptomau, cychwyn cyfnod o hunanyngysu o'r diwrnod aeth y person cyntaf yn sâl neu nes byddant wedi cael canlyniad y prawf COVID-19 os yw'r prawf yn negatïf. Mae canllawiau hunanyngysu Llywodraeth Cymru yn gosod y cyfnodau o yngysu sy'n ofynnol ar gyfer y rhai sydd ag achosion posibl neu wedi'u cadarnhau o COVID-19, ac aelodau o'u haelwyd.

3. Golchi dwylo'n drylwyr yn amlach nag arfer.

Mae golchi dwylo'n drylwyr ac yn aml gyda dŵr sy'n rhedeg a sebon neu hylif diheintio dwylo yn ffordd effeithiol o leihau'r risg o ddal COVID-19. Dylai darparwyr, trwy negeseuon, arwyddion ac hysbysebion, atgofa dysgwyr o'r angen i olchi eu dwylo'n rheolaidd, gan gynnwys pan fyddant yn cyrraedd, pan fyddant yn dychwelyd ar ôl egwyl, pan fyddant yn newid ystafelloedd a chyn ac ar ôl bwyta. Bydd angen golchi dwylo'n rheolaidd ac yn drylwyr am gryn amser eto. Mae pwyntiau i'w hystyried a'u gweithredu yn cynnwys:

- oes digon o gyfleusterau golchi dwylo neu ddiheintio dwylo ar gael ar y safle er mwyn i'r holl ddygwyr a staff allu golchi eu dwylo'n rheolaidd
- goruchwyllo dysgwyr pan fyddant yn defnyddio hylif diheintio dwylo o ystyried y risgiau sydd ynghlwm wrth ei lyncu. Dylid parhau i helpu dysgwyr sydd ag anghenion cymhleth i olchi eu dwylo'n iawn
- ymgorffori'r arferion hyn yn niwylliantsefydliadol, gan osod disgwyliadau o ran ymddygiad i'w cefnogi, a helpu dysgwyr iau a'r rheini sydd ag anghenion cymhleth i ddeall bod angen eu dilyn.

4. Sicrhau hylendid anadlol da drwy hyrwyddo'r dull 'ei ddal, ei daflu, ei ddifa'.

Mae'r dull 'ei ddal, ei daflu, ei ddifa' yn dal yn bwysig iawn, felly mae'n rhaid i ddarparwyr sicrhau bod ganddynt ddigon o hancesi papur a biniau sbwriel ar gael yn yr ysgol i gefnogi'r dysgwyr a'r staff i ddilyn y drefn hon. Yn yr un modd â golchi dwylo, rhaid i ddarparwyr sicrhau bod dysgwyr sydd ag anghenion cymhleth yn cael cymorth i wneud hyn yn iawn.

Efallai y bydd hi'n anodd i rai dysgwyr sydd ag anghenion cymhleth gadw hylendid anadlol da i'r un graddau. Dylid ystyried hyn mewn asesiadau risg er mwyn cefnogi'r dysgwyr hyn a'r staff sy'n gweithio gyda nhw, ac nid yw hyn, ar ben ei hun, yn rheswm dros beidio â darparu addysg wyneb yn wyneb i'r dysgwyr hyn.

5. Glanhau'n amlach, gan gynnwys glanhau arwynebau sy'n cael eu cyffwrdd yn aml yn rheolaidd, gan ddefnyddio cynnyrch safonol fel glanedyddion a channydd.

Dylai darparwyr dilyn y canllawiau [glanhau diweddaraf](#) ar gyfer lleoliadau nad ydynt yn rhai gofal iechyd. Mae pwyntiau i'w hystyried a'u gweithredu yn cynnwys:

- paratoi amserlen glanhau sy'n sicrhau bod y glanhau'n cael ei wella'n gyffredinol a'i fod yn cynnwys:
  - glanhau ystafelloedd/ardaloedd a rennir yn amlach ar ôl i wahanol grwpiau eu defnyddio
  - glanhau arwynebau sy'n cael eu cyffwrdd yn rheolaidd yn amlach nag arfer

- Ystyried darparu deunydd glanhau ac annog dysgwyr i lanhau eu desgiau cyn ac ar ôl ei ddefnyddio
- pan fo'n bosibl, darparu toiledau ar wahân ar gyfer gwahanol grwpiau cyswllt. Pan na fydd hyn yn bosibl, bydd defnyddio hylif diheintio dwylo cyn mynd i mewn i'r toiled a sicrhau bod y toiledau'n cael eu glanhau'n rheolaidd yn helpu. Rhaid annog y dysgwyr i olchi eu dwylo'n drylwyr ar ôl defnyddio'r toiled.

6. Pan fydd angen, gwisgo cyfarpar diogelu personol priodol

Mae hi'n bwysig cofio bod tystiolaeth gref sy'n dangos mai cadw pellter cymdeithasol/corfforol, hylendid dwylo a hylendid anadlol (dal peswch neu disian mewn hances bapur a chuddio'r geg a'r trwyn gyda phenelin neu lawes) yw'r ffyrdd mwyaf effeithiol o atal lledaeniad y coronafeirws. Felly nid oes angen defnyddio cyfarpar diogelu personol wrth gynnal gweithgareddau addysgol arferol mewn colegau neu canolfannau. Mae'r rhestr isod yn nodi pryd y gallai fod angen defnyddio cyfarpar diogelu personol.

Amheuaeth o COVID-19

- Dylid gwisgo menig, ffedogau a masgiau llawfeddygol gwrth-hylif os bydd rhywun yn mynd yn anhwylyd gyda symptomau COVID-19 ac y bydd angen gofal personol uniongyrchol ar y plentyn neu'r person ifanc.
- Dylid hefyd gwisgo cyfarpar diogelu'r llygaid os bydd asesiad risg yn pennu bod risg y bydd rhywbeth yn sblasio i'r llygaid er enghraifft drwy beswch, poeri neu daflu i fyny.
- Dylid gwisgo menig a ffedogau wrth lanhau'r ardaloedd lle mae rhywun yr amheuir bod COVID-19 arno wedi bod.

Gofal personol

- Dylid parhau i wisgo menig a ffedogau wrth ddarparu gofal personol i ddysgwr. Mae hyn yn gallu cynnwys gofal ymarferol personol fel ymolchi, defnyddio'r toiled neu gymorth cyntaf a rhai gweithdrefnau clinigol fel cymorth bwydo.
- Dylid hefyd gwisgo masgiau llawfeddygol gwrth-hylif a chyfarpar diogelu'r llygaid os bydd asesiad risg yn pennu bod risg y bydd rhywbeth yn sblasio i'r llygaid er enghraifft drwy beswch, poeri neu daflu i fyny.
- Dylid defnyddio menig, gynau gwrth-hylif, masgiau FFP3 a chyfarpar diogelu'r llygaid wrth ymgymryd â gweithdrefnau gofal sy'n cynhyrchu aerosolau fel sugno.
- Dylid defnyddio menig a ffedogau wrth lanhau cyfarpar neu arwynebau y mae'n bosibl eu bod wedi cael eu halogi gan hylifau o'r corff fel poeri neu secretiadau anadlol

Dysgu galwedigaethol

- Fel y nodir yn adran (1) uchod, dylai darparwyr gynnal asesiadau risg ar gyfer darpariaeth alwedigaethol a darpariaeth yn seiliedig ar waith a dylent ddefnyddio PPE o safon y diwydiant priodol i helpu i leihau'r risg o haint. Bydd hyn yn angenrheidiol ar gyfer diwydiannau "cyswllt agos" yn benodol, ac ar gyfer dysgwyr cyflogedig fel prentisiaid. Rhaid i ddysgwyr a staff gael hyfforddiant ar ddefnyddio PPE yn ddiogel ar gyfer eu diwydiant.

Dylai staff mewn darparwyr ddefnyddio cyfarpar diogelu personol ar sail asesiad clir o'r risg, gan ystyried anghenion y dysgwr unigol. Ar ôl cynnal unrhyw asesiad risg, os daethpwyd i'r casgliad bod angen cyfarpar diogelu personol, dylai fod ar gael yn hawdd. Mae'r [Awdurdod](#)

[Gweithredol Iechyd a Diogelwch](#) wedi darparu rhagor o wybodaeth. Dylai'r holl staff ddeall sut mae gwisgo a thynnu cyfarpar diogelu personol yn y drefn iawn, gwaredu'r gwastraff yn ddiogel a defnyddio camau hylendid dwylo cywir i leihau'r risg o drosglwyddo'r haint ymlaen. Ym mhob sefyllfa, dylid bob amser golchi dwylo cyn gwisgo cyfarpar diogelu personol ac ar ôl ei dynnu i ffwrdd.

Ymateb i unrhyw haint

7. Ymgysylltu â'r [Strategaeth Profi, Olrhain, Diogelu](#).

Cafodd y [strategaeth Profi, Olrhain, Diogelu](#) a gyhoeddwyd ar 13 Mai ei rhoi ar waith ar draws Cymru ar 1 Mehefin.

Mae'r strategaeth hon yn nodi cam nesaf ein dull gweithredu i fynd i'r afael â'r coronafeirws; profi pobl sydd â symptomau yn y gymuned, olrhain y rheini sydd wedi cael cyswllt agos â phobl sydd wedi cael canlyniad positif am y coronafeirws, a diogelu teulu, ffrindiau a'n cymuned drwy hunanynysu.

Mae Profi, Olrhain, Diogelu yn gweithio drwy:

- brofi pobl sydd â symptomau'r coronafeirws, gofyn iddynt ynysu oddi wrth deulu, ffrindiau ac o'u cymuned, neu gofyn eu bod nhw, eu haelwyd a'u haelwyd estynedig i ynysu tra byddent yn cymryd prawf ac aros am y canlyniad. Gall pobl gyda symptomau wneud cais am brawf eu hunain neu gall aelod o'u haelwyd sydd â symptomau wneud cais am brawf. Mae hyn yn cynnwys oedolion a phlant gan gynnwys plant dan 5 oed. Mae gwybodaeth a [chanllawiau](#) i staff ar sut mae gwneud cais am brawf ar gael ar [wefan Llywodraeth Cymru](#).
- olrhain y bobl sydd wedi cael cyswllt agos â'r bobl sydd wedi cael canlyniad positif am y feirws, gan fynnu eu bod yn cymryd rhagofalon drwy hunanynysu. Mae rhagor o wybodaeth ar gael [ar wefan Llywodraeth Cymru](#) am olrhain cysylltiadau a sut bydd yn gweithio.
- os nad yw'r symptomau o ganlyniad i'r coronafeirws, sicrhau bod unigolion a'u cysylltiadau'n gallu dychwelyd i'w trefn arferol cyn gynted ag sy'n bosibl.
- darparu cyngor a [chanllawiau](#), yn enwedig os yw'r sawl sydd â symptomau neu eu cysylltiadau yn y 'grŵp gwarchod' neu'r grŵp [risg uwch](#).

Drwy leihau'r trosglwyddo yn ein cymunedau, a drwy fynd ati'n gyflym i adnabod ac i ynysu'r rheini sydd mewn perygl o ddatblygu COVID-19 ar ôl cael cyswllt agos gydag unigolyn positif (ee cysylltiad hysbys neu aelod o'r teulu) byddwn yn helpu i agor ysgolion, colegau a lleoliadau blynyddoedd cynnar yn ehangach.

Dylai darparwyr atgyfnerthu'r negeseuon hyn ac yn benodol dylent atgoffa pawb sy'n dangos unrhyw un o symptomau'r feirws y dylent hunanynysu ar unwaith ac archebu prawf. Dylai'r rheini sy'n byw gyda rhywun sydd â symptomau hefyd hunanynysu.

Os ceir canlyniad positif, bydd swyddog olrhain cysylltiadau yn cysylltu â'r sawl a gafodd y prawf i helpu i ganfod cysylltiadau posibl. Bydd ail swyddog olrhain cysylltiadau wedyn yn cysylltu â'r cysylltiadau hynny ac yn eu cynghori i hunanynysu. Dim ond os ydynt yn datblygu symptomau y bydd angen i'r bobl hyn wneud y prawf.

Caiff cysylltiad ei ddiffinio fel rhywun sydd wedi cael **cyswllt agos** gyda person sydd wedi profi'n positif am COVID-19 yn benodol:

- mae wedi bod yn nes nag un metr i'r unigolyn sydd wedi cael prawf positif ac roedd yr unigolyn wedi peswch arno, cafodd sgwrs wyneb yn wyneb â'r unigolyn, roedd wedi cyffwrdd croen yr unigolyn â'i groen ei hun, neu cafodd gyswllt o fath arall o fewn un metr am un munud neu fwy
- mae wedi treulio dros 15 munud yn nes na dau fetr i'r unigolyn sydd wedi cael prawf positif
- mae wedi teithio mewn cerbyd gyda'r sawl sydd wedi cael canlyniad positif.

Pan fydd staff wedi dilyn y rheolau cadw pellter cymdeithasol/corfforol ac wedi dilyn y mesurau hylendid yn ystod eu gwaith a, phan roedd angen, wedi defnyddio cyfarpar diogelu personol neu wedi gweithio y tu ôl i sgrin neu bartisiwn priodol, ni fyddent yn cael eu hystyried fel rhan o ymarfer olrhain cysylltiadau at y dibenion hyn. Mae'n bwysig, serch hynny, i gofio hyd yn oed pan fo gan darparwr pop rheoliad priodol yn eu lle, bydd gweithwyr ddim o rheidwydd yn cofio bob amser pan maent wedi methu dilyn y rheoliadau yma.

Nid yw prawf positif yn golygu bod angen cau'r safle. Mae'r broses o brofi ac olrhain cysylltiadau yn rhan o'r 'normal newydd' a phan fydd darparwyr yn dilyn y canllawiau hyn yn ofalus, nid oes rheswm dros boeni. Mae'r wybodaeth ddiweddaraf ar gael ar [wefan Llywodraeth Cymru](#).

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi [canllawiau](#) ar gadw cofnodion am staff, cwsmeriaid ac ymwelwyr, er mwyn helpu i olrhain achosion o COVID-19 a'u rheoli. Mae hyn yn berthnasol i sectorau penodol gan gynnwys lletygarwch, twristiaeth a hamdden, gwasanaethau cyswllt agos a chyfleusterau sy'n cael eu darparu gan awdurdodau lleol. Nid oes yn rhaid i golegau a darparwyr hyfforddiant gadw'r cofnodion hyn, ond **mae'r** canllawiau'n berthnasol i rai gwasanaethau sy'n cael eu rhedeg gan golegau ac sy'n cael eu defnyddio gan y cyhoedd, fel salonau trin gwallt, salonau harddwch, cyfleusterau hamdden a bwytai, a dylai'r rhain ddilyn y canllawiau i leihau'r risg o drosglwyddo COVID-19.

8. Ymatal unrhyw achos drwy ddilyn cyngor y tîm diogelu iechyd lleol

Gan adeiladu ar Y Cynllun ar gyfer Brigiadau o Achosion o Glefydau Trosglwyddadwy yng Nghymru (2020) mae Iechyd Cyhoeddus Cymru wedi darparu [cyngor penodol](#) ynghylch ymchwilio i glystyrau a brigiadau o achosion o COVID-19 a'u rheoli mewn lleoliadau addysgol. Mae'r cyngor yn amlinellu pa gamau y dylid eu cymryd i ddiogelu unigolion a chymunedau lle ceir brigiadau, yn ogystal â lleihau'r lledaeniad i gymunedau eraill.

Gweithdrefnau Darparwyr

Assesiadau Risg

Rhaid i ddarparwyr cymryd pob cam a bo'n rhesymol ymarferol i ddiogelu staff, dysgwyr ac eraill rhag COVID-19 mewn ysgolion a lleoliadau.

Fel rhan o'r gwaith o gynllunio i ddychwelyd yn llawn yn ystod tymor yr hydref, mae'n ofyniad cyfreithiol i ddarparwyr ailedrych ar eu hasesiadau risg a'u diweddarau drwy adeiladu ar yr hyn sydd wedi cael ei ddysgu hyd yma a'r arferion maent eisoes wedi'u datblygu. Bydd hyn yn eu galluogi i ystyried y risgiau ychwanegol a'r mesurau rheoli i'w rhoi ar waith ar gyfer darpariaeth yn nhymor yr hydref.

Efallai y bydd campysau, canolfannau ac ardaloedd arbenigol unigol angen eu hasesiadau risg eu hunain, neu ddiweddariad sy'n canolbwyntio ar COVID-19 i'w hasesiadau risg cyfredol.

Dylid asesiadau risg cael eu cyhoeddi ar wefan y darparwr, mewnwyd staff neu yriant a rennir.

Am ganllawiau ar gynnal asesiadau risg, gweler gwefan yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch: <https://www.hse.gov.uk/news/working-safely-during-coronavirus-outbreak.htm>

Mae darparwyr dysgu yn destun [Rheoliadau Rheoli Iechyd a Diogelwch yn y Gweithle 1999](#).

Yn achos dysgwyr, yn cynnwys prentisiaid, sy'n dysgu yn y gweithle, y cyflogwr sy'n gyfrifol am ddiogelwch yr amgylchedd dysgu; ond mae'n rhaid i'r darparwr dysgu fodloni ei hun ynghylch diogelwch ei staff sy'n darparu'r dysgu yn y gweithle. Yn achos dysgwyr cyflogedig yn cynnwys prentisiaid, cadarnhau gyda chyflogwyr pa drefniadau hylendid a chadw pellter cymdeithasol priodol sydd ar waith a'u bod yn cyd-fynd â Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Cymru) 2020; Lle mae darparwyr yn trefni lleoliadau gwaith ar rhan eu dygwyr mae angen iddynt cynnal asesiad risg a sicrhau eu hun bod y gweithle yn COVID- ddiogel.

Dylai darparwyr weithio gyda staff, rhieni/gofalwyr dysgwyr a chyflogwyr er mwyn bod yn glir ynghylch sut bydd y trefniadau diwygiedig yn gweithio'n ymarferol a chael trefniadau gweithredol ar waith i fonitro bod y rheolaethau:

- yn effeithiol
- yn gweithio yn ôl y bwriad
- yn cael eu diweddarau'n briodol gan ystyried unrhyw faterion sy'n codi a newidiadau mewn cyngor iechyd y cyhoedd.

Dysgu yn y gweithle

Mae canllawiau diweddaraf Llywodraeth Cymru ar gadw'n ddiogel yn y gwaith ar gael [yma](#). Mae'r rhain yn cynnwys canllawiau ar gyfer rhai diwydiannau penodol, ac maent yn cael eu diweddarau ac mae rhagor yn cael eu hychwanegu atynt wrth i ragor o sectorau ailagor.

Dylai aseswyr gweithle sy'n ymweld â chyflogwyr ymgyfarwyddo ag unrhyw ganllawiau ar gyfer eu sectorau, i sicrhau eu bod yn deall beth ddylai cyflogwyr fod yn ei wneud i gadw eu staff yn ddiogel.

Os yw dysgwyr yn mynegi pryderon am ei ddiogelwch yn y gweithle, neu os yw aseswr yn sylwi ar arferion anniogel (fel hylendid gwael, neu fethiant i gadw pellter cymdeithasol mewn manau cyfyngedig), dylai'r darparwr fynegi'r pryderon hyn wrth y cyflogwr. **Ni ddylid** gofyn i aseswyr a staff arall sy'n gysylltiedig â darpariaeth y gweithle ymweld â gweithleoedd os nad yw'r darparwr yn sicr eu bod yn ddiogel.

Gall dysgwyr neu aseswyr roi gwybod am faterion sy'n ymwneud â diogelu pobl rhag COVID-19 yn y gweithle i'r Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch:

- ar 0300 790 6787 (llinellau ar agor o ddydd Llun i ddydd Gwener 8:30am i 8pm)
- ar-lein gan ddefnyddio eu [ffurflen ymholiadau gweithio'n ddiogel](#)

Cludiant

Bydd y cyngor a'r canllawiau diweddaraf mewn perthynas â thrafnidiaeth gyhoeddus yn cael eu diweddarau'n rheolaidd. Mae canllawiau ar ddefnyddio gorchuddion wyneb ar drafnidiaeth gyhoeddus ar gael yma.

Rhaid i awdurdodau lleol asesu anghenion teithio dysgwyr dan 19 oed yn eu hardal. Mae hyn yn cynnwys y rheini y mae ganddynt ddyletswydd gyfreithiol i ddarparu cludiant ar eu cyfer a'r rheini y gallai fod arnynt eisiau darparu cludiant yn ôl disgrisiwn iddynt wrth asesu anghenion teithio. Rhaid i awdurdod hefyd ystyried:

- anghenion dysgwyr anabl a dysgwyr sydd ag anawsterau dysgu
- unrhyw anghenion penodol sydd gan ddysgwyr sy'n 'derbyn gofal' gan yr awdurdod lleol neu a oedd yn arfer 'derbyn gofal' gan yr awdurdod lleol
- oed y dysgwr
- natur y llwybr mae disgwyl i'r dysgwr ei gymryd rhwng y cartref a'r lleoliad sy'n darparu'r addysg neu'r hyfforddiant. Wrth asesu anghenion teithio dysgwyr, rhaid i awdurdodau lleol ystyried y ffaith na ddylai'r trefniadau teithio a wneir o ganlyniad i'r asesiad achosi lefelau afresymol o straen, cymryd cyfnod afresymol na bod yn anniogel.

Cysylltu

Dylid anfon unrhyw gwestiynau neu sylwadau ar y canllawiau hyn i FEAD.COVID-19@gov.wales.